

Metodický list

Digitálna stopa

Názov aktivity	Digitálna stopa
Predmet	Informatika
Tematický celok	Informačná spoločnosť
Špecifický cieľ	<ul style="list-style-type: none">• Rozumieť pojmu „digitálna stopa“• Poznať rozdiel medzi pasívnou a aktívnou digitálnou stopou• Vedieť kde sa digitálna stopa ukladaná• Vedieť, za akých okolností môže byť digitálna stopa nebezpečná a ako sa chrániť pred jej uchovávaním
Cieľová skupina	žiaci strednej školy
Čas	90 minút (2 VH)
Pomôcky	Počítač s pripojením do siete internet
Metódy	riadený rozhovor, praktické cvičenie, problémová metóda

MODEL HODINY

Organizačná časť (cca 5 min)

Pozdrav, kontrola dochádzky a zápis do triednej knihy

Slovné oboznámenie žiakov s cieľom a štruktúrou hodiny.

Motivačná časť (cca 15 min)

Žiaci si pozrú video na <https://growni.sk/skills/co-vie-o-tebe-internet-zmudri-sk>

Riadený rozhovor, učiteľ kladie otázky typu:

- Viete, čo je digitálna stopa?
- Čo si o tom myslíte?
- Staráte sa o svoju digitálnu stopu? Akú ju máte?
- Zamyslíte sa, či ste v minulosti zdieľali na internete niečo, čo nechcete, aby videli (čítali) všetci?
- Myslíte, že je dôležité tvoriť si pozitívnu digitálnu stopu?
- Kde môže byť vaša digitálna stopa ukladaná?

Expozičná časť (cca 30 min)

Učiteľ vedie so žiakmi riadený rozhovor, postupne nastoluje problémy s spolu so žiakmi ich analyzuje. Žiaci sa tiež vyjadrujú k videám, ktoré si pozreli a spravia rozbor vlastnej digitálnej stopy. Môžeme začať napr. nasledujúcim príkladom zo života:

1. úloha:

*Henry mal šesťnásť rokov, keď sa **sociálne siete** stali základom nášho každodenného života. Počas tohto obdobia mal prístup k stránkam ako MySpace, Hi5, Facebook a Orkut, ktoré používal na udržiavanie kontaktu s rodinou a priateľmi.*

O desať rokov neskôr, keď mal dvadsaťšesť rokov a skončil vysokú školu, si len ťažko pamätal prihlasovacie údaje svojich profilov na týchto platformách, ktoré používal pred desiatimi rokmi, možno s výnimkou LinkedIn, ktorý v súčasnosti používa na sledovanie pracovných príležitostí.

Pred dvoma týždňami dostal prekvapivo pozvanie na pracovný pohovor na profesionálnu pozíciu v blue chip spoločnosti na Wall Street.

Bol zasiahnutý sklamaním, keď mu povedali, že nemôže získať prácu kvôli znepokojivým príspevkom, ktoré mal na jednom zo svojich profilov na sociálnych sieťach pred desiatimi rokmi.

*Bohužiaľ, dnes je to bežný jav na celom svete. S príchodom **internetu** a absenciou presne definovanej etikety používania internetu, rovnako ako Henry, mnohým ľuďom, ktorých digitálne stopy sa značne rozrástli, teraz hrozí nielen poškodenie ich reputácie, ale aj riziko **krádeže identity**.*

Nie všetky digitálne stopy sú však výsledkom médií sociálnych sietí, ako ukázali niektoré správy.

Možno sa pýtate, čo tvorí naše digitálne stopy? Diskutujte.

- *Osobné informácie*
 - *názov*
 - *Dátum narodenia*
 - *Adresa*

- Telefónne číslo
- Fotografie
- *Vlastné akcie*
 - E-maily odoslané
 - Nahrávanie dokumentov, fotografií,
 - Textové správy
 - Navštívené webové stránky
 - Komentáre a príspevky na webových stránkach a online fórach
- *Súvisí s poskytovateľom služieb*
 - Údaje zhromaždené počas registrácie do služieb online
 - Poskytovatelia telefónnych a internetových služieb
 - Ďalšie nástroje, ktoré používame online každý deň a ktoré vyžadujú určitú formu našich údajov.....

2. úloha:

Pozrite si video na:

<https://growni.sk/skills/sprava-osobnej-reputacie-v-online-prostredi>

Čo je aktívna a pasívna digitálna stopa?

Uvažujte, ktoré záznamy patria medzi aktívne stopy vo vašom smartfóne a ktoré patria medzi stopy vo vašom laptope.

*Digitálna stopa je elektronická stopa vytvorená z dát a informácií, ktoré po sebe zanecháva každý používateľ pri každom prístupe na internet alebo k iným elektronickým zariadeniam. Tie môžete poskytovať buď **aktívne**, alebo **pasívne**.*

***Pasívnu digitálnu stopu** tvoria informácie, ktoré zanechávate v online priestore nevedome a ktoré nie sú priamo viditeľné. Napríklad typ zariadenia, ktorý používate, ako laptop či smartfón. Ale aj IP adresa, ktorá je uložená v databáze poskytovateľa internetového pripojenia alebo na serveroch prevádzkovateľa online služby, ktorú ste navštívili.*

***Aktívnu digitálnu stopu** tvoria všetky informácie, ktoré zverejníte na internete vedome. Názory a záujmy na sociálnych sieťach, fotografie na Instagrame, adresy, informácie o vašej rodine, čo ste vyhľadávali, aké videá pozerali, akú hudbu počúvali, ktoré správy čítali... Ale aj fyzický pohyb osôb monitorovaný technológiami ako GPS.*

3. úloha:

Je digitálna nebezpečná? Kedy sa takou stáva?

Digitálna stopa sama osebe nepredstavuje riziko. Rizikové však môže byť naše narábanie s ňou. Digitálna stopa je pritom trvalá a nezmazateľná súčasť našej online existencie. A v prípade, ak jej nevenujete dostatočnú pozornosť, môže mať negatívny vplyv na váš skutočný život.

Na základe General Data Protection Regulation (GDPR) má každý občan EÚ právo požiadať o tzv. „zabudnutie“ – teda povinnosť poskytovateľa akejkoľvek služby o vymazanie vašich osobných údajov v rôznych definovaných prípadoch. Ide však o pomerne zdĺhavý proces. Preto je potrebné myslieť na to, že všetko, čo na internete uverejníte, tam aj ostane.

Fixačná časť a záverečná časť (cca 25 min)

Žiaci pracujú vo dvojiciach a svoje riešenia úloh prezentujú následne v diskusii pred triedou. Porovnajú si riešenia a diskutujú o nich.

4. úloha:

Vyhľadajte na internete prípad, kedy bola negatívna digitálna stopa zneužitá. Ak sledujete správy u nás, tak ste sa možno dozvedeli negatívna digitálna stopa pomohla usvedčiť páchatel'ov trestného činu. Viete akého?
Napr. vražda novinára a jej vyšetrovanie cez aplikáciu Threema ...

5. úloha:

Čo vám hrozí, keď sa nestaráte o vašu digitálnu stopu?
Mnohí používatelia majú pocit, že to, čo uverejnia na internete, je bezvýznamné vo fyzickom svete. Opak je však pravdou.
Uverejnili ste na sociálnej sieti nevhodnú fotografiu? Alebo ste niekoho v statuse verejne zosmiešnili? Aj keď ste starý príspevok napríklad z Facebooku po čase odstránili, v skutočnosti nikdy nie je naozaj odstránený. Po jeho zverejnení mal k nemu prístup každý, komu ste to povolili v nastaveniach súkromia viditeľnosti vašich príspevkov, a tak hocikto si mohol urobiť screenshot.
Rovnako majte na pamäti, že vymazané ešte neznamená zabudnuté. Väčšina stránok sociálnych sietí umožňuje archiváciu príspevkov, takže v skutočnosti nikdy nezmiznú. Týmto spôsobom sa tak informácia aj napriek vymazaniu môže opätovne objaviť na internete a v budúcnosti skomplikovať napríklad pracovný pohovor.
*Kybernetickí útočníci si na základe vašej digitálnej stopy vedia o vás vytvoriť dokonalý obraz a **ukradnúť vám identitu** v priebehu pár minút. Odcudzia fotografie, mená a iné špecifické osobné informácie napríklad z legitímnych profilov na sociálnych sieťach, ktoré sú verejne dostupné. Falošné profily sú preto často takmer na nerozoznanie od tých skutočných.*
*Ohroziť vašu identitu môžu aj v prípade, ak sa **dostanú do vášho e-mailového konta či k platobným informáciám.***

6. úloha:

Vieme digitálnu stopu ovplyvniť? Ak áno, tak ako?

Digitálnu stopu nemá žiadny používateľ stopercentne pod kontrolou. No ak ste si vedomý toho, ako digitálny svet funguje či ako jednotlivé platformy narábajú s vašimi dátami, viete mať do istej miery aspoň tie najdôležitejšie informácie v bezpečí. Ako na to?

- *Budte vždy slušný. Nikdy neviete, kto je na druhej strane.*
- *Všetko, čo na internete uverejníte, tam aj ostane.*
- *Nezverejňujte informácie, ktoré nie sú nevyhnutné na používanie nejakej služby či aplikácie.*
- *Nezdieľajte súkromné informácie v e-maile.*
- *Zabezpečte vaše účty silnými heslami.*
- *Používajte bezpečnostný softvér.*

7. úloha:

- Nezneužíva niekto vaše meno na internete?
Zadajte svoje meno a priezvisko do vyhľadávania Google a prelistujte si výsledky. Niekto možno zostane prekvapený, čo všetko sa o ňom píše online. Čo ste zistili?
- Zamyslite sa a skontrolujte si spätne svoju komunikáciu. Sami pre seba si skúste doma vyhodnotiť, či ste zanechali negatívnu digitálnu stopu. Ak áno, pokúste sa jej vyhnúť.

Hodnotenie a klasifikácia (cca 15 min)

Žiaci hodnotia svoje riešenia a riešenia ostatných dvojíc, analyzujú ich a navrhujú zlepšenia, dopĺňajú vlastné postrehy.